

ศึกษาการให้ทานของชาวพุทธ อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่
A STUDY OF THE BUDDHISTS' ALMSGIVING IN MAE RIM DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE

นางวรรณวิภา สว่างวัน^๑

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “ศึกษาการให้ทานของชาวพุทธอำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานของชาวพุทธอำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ ๒) เพื่อศึกษาการปฏิบัติในการให้ทานของชาวพุทธอำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการศึกษาวิจัย มีดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานของชาวพุทธอำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนของชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า เกี่ยวกับประเภทของการให้ทาน มีความเห็นเหมือนกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าให้อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของ) เกี่ยวกับความสำคัญของทาน มีความเห็นเหมือนกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าทานให้ธรรมทานมีความสำคัญมากที่สุด เกี่ยวกับเหตุผลในการให้ทาน มีความเห็นเหมือนกัน ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าให้ทานเพราะความศรัทธา เกี่ยวกับประเภทของทานที่มีอาณิสสงส์มาก มีความเห็นเหมือนกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าทานประเภทสังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงบุคคล) มีอาณิสสงส์มาก เกี่ยวกับการให้ทานแก่บุคคลที่ควรให้ มีความเห็นต่างกัน คือ ชาวพุทธตำบลริมเหนือส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้แก่พระภิกษุ สามเณร ส่วนชาวพุทธตำบลริมใต้ส่วนใหญ่เห็นว่าให้แก่ประชาชน ยาก วณิก เกี่ยวกับการให้ทานเพื่ออุทิศส่วนกุศล มีความเห็นเหมือนกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าให้ทานแล้วอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย เกี่ยวกับการอธิษฐานในการให้ทาน มีความเห็นต่างกัน คือ ชาวพุทธตำบลริมเหนือส่วนใหญ่เห็นว่าอธิษฐานให้เข้าถึงพระนิพพาน ส่วนชาวพุทธตำบลริมใต้ส่วนใหญ่เห็นว่าอธิษฐานให้สมความปรารถนา และเกี่ยวกับการทำทาน มีความเห็นเหมือนกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าทำทานตามโอกาส

การปฏิบัติในการให้ทานของชาวพุทธอำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนของชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ เกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้อามิสทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า การให้อามิสทานโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เกี่ยวกับแรงจูงใจในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า แรงจูงใจในการให้ทาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และเกี่ยวกับลักษณะในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ลักษณะในการให้ทานโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนลักษณะในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

^๑ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คำสำคัญ : การให้ทาน, ชาวพุทธในอำเภอแม่อริม

Abstract

The thesis entitled 'A Study of the Buddhists' Almsgiving in Mae Rim District, Chiang Mai Province' consists of 2 objectives as: 1) to study the opinion of the Buddhist People in Mae Rim District, Chiang Mai Province towards almsgiving and 2) to investigate the practice of the Buddhist People in Mae Rim District, Chiang Mai Province.

The results of the study are as follows:

Regarding to the opinions on almsgiving of Mae Rim Buddhist people, Chiang Mai province – in the part of Rim Nue and Rim Tai Sub-districts, it was found that they had the similar opinions on the subject of donated items such as the *āmisadāna*: material gift viz. foods of material things. In addition, on the importance of *Dāna*, they had the similar opinions that the ultimate gift is the *Dhammadāna* or spiritual gift. However, the faith of Buddhist people is still considered as the main reason for giving.

They also have the similar opinions on the *Saṅghadāna*, a gift dedicated to the Order or to the community of monks as a whole that results in the great benefits to the donors. Regarding to an individual deserving a donation, it was found the different opinions, that is to say, most of the Buddhist people of Rim Nue considered that it should be offered to monks and novices, while the Rim Tai Buddhist people considered that it should be given to the poor. In the case of the offering made to a monk or monks on behalf of the dead, they have the same opinions. However, the Buddhist people of both districts have the different opinions on the *Adhiññhāna* or firm determination to make offering, which the Buddhist people of Rim Nue, they resolved to achieve *Nibbāna*, while the Buddhist people of Rim Tai, they prayed for the self – fulfillment. To the alms offering, they have the similar opinions that it should be made properly as regards time and the spending of time.

As regard to the practice of alms-giving of the Buddhist people in Mae Rim district, it was found the overall that the material gifts were made at the low level and the pattern the alms-giving of the Rim Nue Buddhist people were practiced at the high level while the Rim Tai Buddhist people were made at the moderate level.

Keywords : Almsgiving, Buddhists in Mae Rim District

บทนำ

มนุษย์มีความต้องการความสัมพันธ์ที่ดี ในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะอย่างสันติสุข เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวไปจนถึงสังคมโลก หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน อันดับแรกก็คือหลักของ “ทาน” เพราะทานเป็นการแสดงถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันระหว่างวงศาคณาญาติ เพื่อน และกลุ่มคนในสังคม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่การดำรงชีวิตของชุมชน^๒ กล่าวได้ว่า ทาน เป็นหลักการครองคนในสังคมได้อีกทางหนึ่งด้วย สามารถผูกมิตรไมตรี ความรักสมัคสมานสามัคคี รวมน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้เกิดขึ้นได้ในสังคมอย่างใดก็ได้ ผู้ให้ทานย่อมได้ชื่อว่าเป็นที่รักที่ขอบใจของคนทั้งหลาย เพราะผู้รับย่อมชื่นชอบในเมตตาธรรมของผู้ให้เสมอ และผู้ให้ทานยังได้ชื่อว่าเข้าถึงประโยชน์และความดีงามขั้นสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา

คำว่า ทาน หมายถึง การให้ การเสียสละ การบริจาคสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นมีอยู่ ๒ อย่าง คือ (๑) อามิสทาน คือ การให้วัตถุ สิ่งของต่าง ๆ ตลอดถึงปัจจัย ๔ (๒) ธรรมทาน คือ การให้ความรู้ การแนะนำพร่ำสอนในทางที่ดี ตลอดถึงการจัดพิมพ์เอกสารที่ให้ความรู้แก่ผู้อื่น พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญในธรรมทานมากกว่าอามิสทาน เพราะธรรมทานสามารถแนะนำเสนอแนวคิด แนะนำแนวทางให้ผู้อื่นได้รู้จักพึ่งตนเองได้ให้เข้าถึงความพ้นทุกข์ ได้รับความสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดี^๓ อย่างไรก็ตาม ทานทั้งสองอย่างนี้จะต้องอิงอาศัยกันไปเสมอ ร่างกายย่อมต้องการปัจจัย ๔ หล่อเลี้ยงบำรุงฉันท จิตใจก็ย่อมต้องการธรรมะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงเช่นเดียวกัน หากขาดข้อใดข้อหนึ่งก็ไม่อาจบรรลุประโยชน์สูงสุดได้เพราะอามิสทานเป็นเครื่องบริหารกาย ส่วนธรรมทานเป็นเครื่องบริหารใจ

การให้ทานในสังคมปัจจุบัน ต้องเลือกให้พอสมควร ถ้าเป็นพระภิกษุสงฆ์ก็ต้องเลือกด้วยว่าท่านเหล่านั้นเป็นผู้มีวัตรปฏิบัติเป็นอย่างไร ดำรงตนอยู่ในศีลในธรรมมากน้อยขนาดไหน เป็นต้น เพราะการพิจารณาเลือกให้สิ่งของของตนแก่คนดีมีศีลธรรมนั้น ย่อมมีผลดีกว่าการให้แก่คนไม่ดี ไม่มีศีลธรรม เพราะคนดีมีศีลธรรมย่อมประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดีอีกทั้งยังประโยชน์ตนและผู้อื่นให้สำเร็จได้ สามารถคบค้าสมาคมเป็นมิตรสหายที่ดีต่อกันและกันได้ตลอดไป ยามเมื่อตกทุกข์ได้ยากก็ยังพอมีมิตรที่ดีเป็นที่พึ่งได้ ส่วนคนที่ไม่ดีไม่มีศีลธรรม ย่อมประพฤติตนเป็นโทษ สามารถทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่นได้เสมอ คนเช่นนี้จะคบเป็นมิตรสหายที่ดีต่อกันอย่างยาวนานนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก

^๒ พระมหาสง่า ไชยวงศ์, “การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “ทาน” ในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑), หน้า ๓๗.

^๓ พระมหาเซน แสงมัย, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องอานิสสงส์ของทานในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหามกุฏราชวิทยาลัย: ๒๕๔๒), หน้า ๖๘.

การให้ของที่ควรให้แก่คนอื่นเป็นเรื่องที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะผู้ให้ย่อมเป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ดังพระบาลีว่า “ทพมาน โปโย โหติ”^๔ สิ่งของที่ควรให้ปันแก่ผู้อื่นควรเป็นของที่ดีที่น่าชอบใจมีคุณประโยชน์ ไม่เกิดโทษ จึงจะยังประโยชน์ให้สำเร็จ สิ่งของที่ไม่ดี ไม่น่าชอบใจ ไม่มีคุณประโยชน์และมีโทษ ผู้รับย่อมไม่ปรารถนาที่รับเช่นกัน เช่นให้ของเก่าหรือของที่ชำรุดหรือที่ใช้แล้วของที่ไม่ดีไม่งามไม่น่าชอบใจไม่มีประโยชน์ ผู้รับย่อมจะไม่ประทับใจ ของบางอย่างแม้จะเป็นที่ชอบใจของคนบางพวก ได้แก่ คนพาลปัญญาโหดเขลา แต่เป็นโทษ ดังเช่น สิ่งเสพติดมีเมาให้โทษ เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เหล่านี้ก็นับเป็นสิ่งที่ไม่ควรให้ เพราะรังแต่จะเป็นเครื่องดึง เครื่องเหนี่ยวรั้งให้ผู้รับเข้าถึงฐานะที่ตกต่ำแย่ลงไปอีก คำว่าสิ่งของที่ควรให้ปันนั้น รวมความถึงธรรมะคือข้อปฏิบัติที่ดีที่ชอบ ที่นำไปสู่ความเจริญและสันติสุข ไม่เป็นไปในทางเสื่อมหรือที่เป็นทางให้เกิดโทษ หรือเป็นความทุกข์เดือดร้อน ฉะนั้น การให้สิ่งของที่ควรให้แก่บุคคลที่ควรให้ คือให้แก่ผู้ตั้งใจประพฤติธรรม ผู้ทรงศีล ทรงธรรม ตลอดถึงพระอริยบุคคลและพระพุทธรูปทั้งหลาย จึงมีอานิสงส์มาก มีผลมาก ผู้ให้ของเช่นใดย่อมได้รับของเช่นนั้น^๕

ผู้ใดก็ตามถ้าให้ของที่ดี บริสุทธิ์ ที่น่าชอบใจแก่ผู้อื่น ผู้นั้นย่อมได้รับผลของการให้อย่างทัดเทียมกัน กล่าวคือย่อมได้รับอานิสงส์ของการให้ในทางที่ดีเลิศทุกประการ อีกอย่างหนึ่ง ให้คิดถึงอกเขาอกเราให้เข้าใจผู้อื่นด้วยว่าเรามีความต้องการในสิ่งที่ดีอย่างไร ไม่ต้องการสิ่งของที่ไม่ดีอย่างไร คนอื่นก็เช่นกัน ย่อมต้องการสิ่งที่ดีไม่ต้องการสิ่งที่ไม่ดี ต้องการความสุขความสบายเช่นเดียวกับเราเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ทานก็ถือว่าเป็นเนื้อหาเบื้องต้นที่ทุกคนจะต้องเกี่ยวข้องและปฏิบัติ ก่อนที่จะเข้าถึงเนื้อในคือหลักคำสอนที่แท้จริงของศาสนา ทานอาจเป็นสะพานที่จะพาคนเข้าสู่เนื้อแท้ของศาสนา ในมุขกลับกันทานอาจเป็นเหมือนกำแพงขวางกั้นไม่ให้เราเข้าถึงเนื้อแท้ของศาสนา เพราะมัวไปยึดติดกับรูปแบบของประเพณีพิธีกรรม หวังผลกันเพียงว่า เมื่อให้ทานรักษาศีลแล้วได้ขึ้นสวรรค์ ยิ่งทำให้เราห่างไกลวัตถุประสงค์ของการทำทานในพระพุทธศาสนาออกไปทุกที ยิ่งถ้าพระสงฆ์ไม่นำพาที่จะศึกษาและเผยแผ่ให้ประชาชนได้รู้ ได้เข้าใจ ก็เท่ากับทำลายคุณค่าของศาสนาไปโดยไม่รู้ตัว

ปัจจุบันผู้ให้ทานได้กลายเป็นเกณฑ์วัดความเป็นคนดีในสังคม โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่นประกอบ ส่งผลให้มีผู้นิยมทำทานกันมาก พวกนี้ละเลยคุณธรรมจริยธรรมข้ออื่นเช่นศีล ภาวนา การทำทานกลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มบุคคลที่แสวงหาประโยชน์โดยตรงและโดยอ้อม เช่นการทำทานมีผลานิสงส์มากทำเรื่องร้ายให้กลายเป็นดีได้ หรือส่งผลให้ผู้ทำทานเป็นที่ยอมรับของสังคม ของกลุ่มการเมือง การปกครอง เพื่อแสวงหาอำนาจหน้าที่โดยอาศัยทานเป็นเครื่องมือดำเนินไปสู่เป้าหมายโดยเนื้อหาแล้วมุ่งประโยชน์ในรูปลักษณะของอำมิสทาน อาศัยรูปแบบเรียกชื่อให้แตกต่างกันออกไปเมื่อปฏิบัติต่อเนื่องสั่งสมเป็นเวลานาน อาจกลายเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ โดยไม่ได้มองถึงจุดประสงค์

^๔ อก.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๓๖/๔๔.

^๕ พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ (ถนอม ภิณฺโญจิตฺต), “การศึกษาเปรียบเทียบตัวอย่างการให้ทานในพระสูตรต้นตอปัญหาการปฏิบัติจริงในลำพูน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : ๒๕๔๖), หน้า ๖๓.

ตั้งเดิมว่าที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร หากชุมชนท้องถิ่นยังไม่ได้ใส่ใจศึกษารายละเอียดอย่างถ่องแท้ ครบถ้วนแล้ว อาจส่งผลเสียถึงอนาคตอย่างแน่นอน

ถึงแม้การทำทานจะผสมผสานอยู่กับประเพณีทำบุญท้องถิ่นนั้น ๆ ก็ตาม ก็ควรศึกษาว่า ทานนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีวิธีทำทานอย่างไร จุดประสงค์เพื่ออะไร มีอานิสงส์อย่างไร ที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ทุกวันนี้คลาดเคลื่อนจากหลักการเดิมอย่างไรบ้าง

ปัจจุบันการให้ทานดูเหมือนผิดแผกไปจากคัมภีร์พระไตรปิฎกมาก จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงเรื่องทานและการให้ทานของชาวพุทธในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนถึงจุดประสงค์ วิธีการ และอานิสงส์ที่ได้รับอันจะเป็นการเสริมแนวปฏิบัติให้ถูกต้อง เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น แล้วนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดอื่น ๆ สืบไป

๑. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานของชาวพุทธอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- ๑.๓ เพื่อศึกษาการปฏิบัติในการให้ทานของชาวพุทธอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

๒. ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๒.๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานของชาวพุทธอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร
- ๒.๒ การปฏิบัติในการให้ทานของชาวพุทธอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร

๓. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๓.๑ ขอบเขตด้านประชากร (กลุ่มตัวอย่าง)

- ๑) ชาวพุทธตำบลริมเหนือ อำเภอแม่ริม จำนวน ๑๐๐ คน
- ๒) ชาวพุทธตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จำนวน ๑๐๐ คน

๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ๑) ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน จำนวน ๘ ข้อ
- ๒) การปฏิบัติในการให้ทาน จำนวน ๑๖ ข้อ
- ๓) แรงจูงใจในการให้ทาน จำนวน ๒๐ ข้อ
- ๔) ลักษณะในการให้ทาน จำนวน ๑๗ ข้อ

๓.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

- ๑) ตัวแปรต้น คือ อายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพ
- ๒) ตัวแปรตาม คือ ปัจจัยด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ทานในด้านต่าง ๆ รวม

๔ รายการ จำนวน ๖๑ ข้อ

๓.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาระหว่างปีการศึกษา ๒๕๕๖-๒๕๕๗

๔. สมมติฐานการวิจัย

๔.๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือและตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก

๔.๒ การปฏิบัติในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือและตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีความแตกต่างกัน อยู่ในระดับมาก

๕. วิธีดำเนินการวิจัย

๕.๑ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๕.๑.๑ ชาวพุทธตำบลริมเหนือ อำเภอแม่ริม จำนวน ๑๐๐ คน

๕.๑.๒ ชาวพุทธตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จำนวน ๑๐๐ คน

๕.๒ การสร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

๕.๒.๑ แบบสอบถามสำหรับชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ มีทั้งหมด ๕ ตอน แต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน ๗ ข้อ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและเป็นการถามปลายเปิด จำนวน ๘ ข้อ

ตอนที่ ๓ การปฏิบัติในการให้ทาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ จำนวน ๒๖ ข้อ

ตอนที่ ๔ แรงจูงใจในการให้ทาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ จำนวน ๒๐ ข้อ

ตอนที่ ๕ ลักษณะในการให้ทาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ จำนวน ๑๗ ข้อ

๕.๒.๒ วิธีการสร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษาหลักการและแนวคิดจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

๒) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียงและสร้างเป็นแบบสอบถาม

๕.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวคิด โดยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัย ดังนี้

๕.๓.๑ นำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนการวิจัย

๕.๓.๒ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเอง จำนวน ๒๐๐ ชุด

๕.๓.๓ จัดเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดด้วยตนเอง ภายใน ๓๐ วัน

๕.๓.๔ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๕.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มประชากรมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science for Windows) ตามลำดับ ดังนี้

๕.๔.๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยคำนวณหาค่าร้อยละ

๕.๔.๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยคำนวณหาค่าร้อยละ

๕.๔.๓ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการให้ทาน แรงจูงใจในการให้ทาน และลักษณะในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๖. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานและการปฏิบัติในการให้ทานของชาวพุทธ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พอสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๖.๑.๑ สถานสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชาวพุทธตำบลริมเหนือ จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐๐ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญสูงสุดชั้นปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐๐ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายนักธรรม-บาลี พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม-บาลี คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐๐ จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ, รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐๐

ชาวพุทธตำบลริมใต้ จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ ๕๑-๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๐ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญสูงสุดชั้นปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๐ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายนักธรรม-บาลี พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม-บาลี คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๐๐ จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว (ค้าขาย) คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๐

๖.๑.๒ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทานของชาวพุทธ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนของชาวพุทธตำบลริมเหนือและตำบลริมใต้ ในแต่ละด้านมีดังนี้

๑) ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่ให้อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของ) คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐๐ และชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า ส่วนใหญ่ให้อามิสทาน (ให้อาหาร สิ่งของ) คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๐๐

๒) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการให้ธรรมทานมีความสำคัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐๐ และชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการให้ธรรมทานมีความสำคัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๐๐

๓) ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลของการให้ทานเพราะความศรัทธา คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ และชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการให้ทานเพราะความศรัทธา คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐

๔) ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของทานที่มีอานิสงส์มากของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการให้ทานประเภทสังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงบุคคล) มีอานิสงส์มาก คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐๐ และชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการให้ทานประเภทสังฆทาน (การให้โดยไม่เจาะจงบุคคล) มีอานิสงส์มาก คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐๐

๕) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ทานแก่บุคคลที่ควรให้ของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ทานแก่พระภิกษุ สามเณร คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐๐ และชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ทานแก่ประชาชน ยาจก วณิก คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๐๐

๖) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ทานเพื่ออุทิศส่วนกุศลของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ทานแล้วอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐๐ และชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ทานแล้วอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๐

๗) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอธิษฐานในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่อธิษฐานให้ถึงพระนิพพาน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๐ และชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า ส่วนใหญ่อธิษฐานให้สมความปรารถนา คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๐๐

๘) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่ทำทานตามโอกาส มีจำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐๐ และชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า ส่วนใหญ่ทำทานตามโอกาส คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐๐

๖.๑.๓ การปฏิบัติในการให้ทานของชาวพุทธอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้

๑) การปฏิบัติในการให้อามิสทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติระดับน้อย ค่าเฉลี่ย ๒.๑๓ และการปฏิบัติในการให้อามิสทานของชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๑๐

๒) แรงจูงใจในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า แรงจูงใจในการให้ทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย ๒.๘๗ และแรงจูงใจในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้วยค่าเฉลี่ย ๒.๘๑

๓) ลักษณะในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมเหนือ พบว่า ลักษณะในการให้ทานโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๕๒ และลักษณะในการให้ทานของชาวพุทธตำบลริมใต้ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย ๓.๕๐

๗. ข้อเสนอแนะ

๗.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยการให้ทานของชาวพุทธอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการที่ได้จากการศึกษาวิจัยและเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑) ชาวพุทธอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ นิยมทำบุญอามิสทานมาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรชี้แจงการบำเพ็ญบุญอย่างอื่นที่ไม่อิงอามิสด้วย เช่น การรักษาศีล เจริญภาวนา การฟังธรรม การช่วยเหลือผู้อื่น

๒) การวิจัยเรื่องทานครั้งนี้ มุ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวพุทธตำบลริมเหนือและชาวพุทธตำบลริมใต้ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้เรื่องทานและให้ทานเป็นปกติอยู่แล้ว โดยมองภาพรวมทั้งอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ผลที่ได้อาจคลาดเคลื่อน

๓) การให้ทานในลักษณะของการเซ่นไหว้บรรพบุรุษยังมีอยู่ เช่น การนำส่วกับข้าววางไว้ใต้โลงศพ เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยไม่มีพระสงฆ์อนุโมทนา

๗.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๑) ควรศึกษาหลักคำสอนเรื่องทานในพระไตรปิฎก ที่มีความสัมพันธ์กับสุภาษิตล้านนาไทย ซึ่งประชาชนยึดเป็นแนวปฏิบัติการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

๒) ควรศึกษาเรื่องทานในงานประเพณีต่าง ๆ ในล้านนาไทย เช่น ประเพณีทำบุญสลากภัต การทำบุญทักษิณานุประทาน

๓) ควรศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของพระสงฆ์และประชาชนต่อการให้ทานในสังคมปัจจุบัน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี-ไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) วิทยานิพนธ์

พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ (ถนอม ภิัญโญจิตฺต). “การศึกษาเปรียบเทียบตัวอย่างการให้ทานในพระ
สุตตันตปิฎกกับการปฏิบัติจริงในลำพูน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : ๒๕๔๖.

พระมหาเชน แสงวงมณี. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องอานิสงส์ของทานในพระพุทธศาสนา”,
วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหามกุฏราชวิทยาลัย :
๒๕๔๒.

พระมหาสง่า ไชยวงศ์. “การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “ทาน” ในพระพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์ศิลป-
ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑.